

Geliş Tarihi:08.09.2018
Kabul Tarihi:16.11.2018
SPORMETRE, 2018,16(4),256-265
DOI: 10.1501/Sporm_0000000408

SERBEST ZAMAN İLGİLENİM ÖLÇEĞİ: TÜRKÇE FORMU GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Bülent GÜRBÜZ¹, Zafer ÇİMEN², İsmail AYDIN³

¹Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

²Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

³Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın

Öz: Bu araştırmanın amacı, serbest zaman etkinliklerine katılan bireylerin katıldıkları etkinliklere ilişkin ilgilenim düzeylerini ölçmek amacıyla Kyle, Absher, Norman, Hammitt ve Jodice (2007) tarafından geliştirilmiş olan ‘Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği’nin (SZİÖ) Türkçe’ye adaptasyon çalışmasını yapmaktır. Araştırmanın örneklem grubunu, Ankara’nın farklı ilçelerinde hizmet veren 5 farklı fitness merkezinin üyesi 85’i kadın ve 224’ü erkek toplam 309 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların yaş ortalamaları 25.78 ± 7.041 ’dir. SZİÖ’nin orijinal formu toplam beş alt boyut ve 15 beş maddeden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiklere ek olarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), basit korelasyon ve iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi’nde (DFA) orijinal formla tutarlı olarak ölçek Türkçe versiyonunun da 5 alt boyut ve toplam 15 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin faktör yüklerinin 0.41-0.81 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının 0.58 (özdeşleşme) ile 0.80 (çekicilik) arasında değiştiği bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, Türk kültürüne uyarlanan T-SZİÖ’nin bireylerin serbest zaman ilgilenim düzeylerinin belirlenmesi için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, ilgilenim, geçerlik, güvenilirlik.

LEISURE INVOLVEMENT SCALE: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF TURKISH FORM

Abstract: The aim of this study was to adapt the “Leisure Involvement Scale” (LIS) which was developed by Kyle, Absher, Norman, Hammitt and Jodice (2007) to measure involvement level of leisure participants. The sample consisted of 85 female and 224 male, totally 309 members from 5 different health and fitness clubs from different districts of Ankara. The mean ages of participants were 25.78 ± 7.041 . The original version of the scale consists of 5 sub-dimensions and 15 items. Descriptive statistics, Confirmatory Factor Analysis (CFA), simple correlation analysis and Cronbach’s Alpha analysis were performed to analyze data. Consistent with the original form, the Turkish version of the scale was consisted of 5 sub-dimensions and a total of 15 items. The factor loadings of the scale were ranged between 0.41-0.80. Reliability coefficients for the sub-dimensions ranged from 0.58 (identity affirmation) and 0.81 (attraction). Results finally indicated that T-LIS was a valid and reliable measurement tool to be used for measuring the leisure involvement level of Turkish participants.

Key Words: Leisure, involvement, reliability, validity

GİRİŞ

Modern teknolojinin bize sağladığı pek çok kolaylıklar sayesinde tüm dünyada insanların giderek artan oranda serbest zamana sahip olduğu bilinmektedir (Roberts, 2018; Samuel, 2011). Serbest zaman artışı ve diğer alanlarda yaşanan değişimlere insanların uyum göstermesi, hayatlarını kolaylaştırmada, yaşam sürelerini uzatmada ve kendilerine daha fazla zaman ayırarak hayattan zevk almalarını sağlamada önemli katkı yapmaktadır (Koçak, 2017). Ayrıca, serbest zamanda meydana gelen bu artış, bireylerin yaşamında birçok faydayı da beraberinde getirmektedir (Eccles, 2005; Kim ve ark., 2018). Yapılan çalışmalar (Fenton ve ark., 2018; Nagata ve ark., 2018; Reyes Uribe, 2017; Schryer ve ark., 2016), insanların bu zaman dilimlerini değerlendirmek için kilo kontrolü, stresi önleme, iyi vakit geçirme, yeni insanlarla tanışma, sağlıklı yaşlanma vb. amaçlar doğrultusunda çeşitli etkinliklere katıldığını ortaya koymaktadır. Dolayısı ile bu durumun farkına varan toplumlar ve onu oluşturan bireyler serbest zamanı olumlu şekilde değerlendirebilmek için farklı arayışlar içine girmektedir. İnsanoğlunun bu arayışları “serbest zaman ilgilenimi” kavramının öne çıkmasına yol açmıştır (Kouthouris, 2009).

İlk olarak sosyal psikoloji alanında kullanılan ve o tarihten bu yana hangi unsurları içinde barındırdığı konusunda net bir fikir birliğine varılamamış olan ilgilenim kavramı (Kandemir ve ark., 2013), Krugman’ın (1965) yaptığı “televizyon reklamlarının etkisi” isimli çalışmasından sonra tüketici davranışları literatüründe yer almaya başlamıştır. Ayrıca, kavramın gelişimine bağlı olarak pazarlama literatüründe ilgilenimi değerlendirmeye yönelik ölçme araçlarının geliştirildiği görülmektedir (Higie ve Feick, 1989; Kapferer ve Laurent, 1985; McQuarrie ve Munson, 1987; Mittal, 1995; Zaichkowsky, 1985).

Anlam olarak dilimize “katılım”, “ilginlik”, ve “ilgilenim” olarak çevrilmekte olan (Çakır, 2007) ve günümüzde tüketici davranışları literatüründe yaygın olarak çalışılan ilgilenim kavramı; insanların eğlence seçenekleri incelemek için serbest zaman araştırmacıları arasında da çalışılmaya başlanmıştır (Jamrozy ve ark., 1996; Yetim ve Argan, 2013). Serbest zamandan elde edilen sembolik değer, etkinliklere olan ilgi ve katılımcılar için etkinliklerin önemini ifade eden serbest zaman ilgilenimi (Havitz ve Dimanche, 1999) aynı zamanda bireylerin aktiviteye karşı ilgilerinin gelişmesine olanak sağlayan yolları, serbest zamana bağlanmış olan önemi ve ilgilenimin doğasını anlama gibi imkanlar da sağlamaktadır (Wiley ve ark., 2000).

Serbest zaman etkinliklerine katılan bireyler etkinliğe yoğun ilgilenim gösterdiklerinde; yüksek düzeyde sergilenen etkinlik, süreklilik ve bağlılık sayesinde (Zaichkowsky 1985; Kyle ve Chick, 2002) bireylerin hayatında vazgeçilmez (merkezi) bir yer edinmesine olanak sağlamaktadır. Bu tür etkinliklere katılan bireyler basit bir şekilde ilgilenim gerçekleştirmekle kalmaz aynı zamanda etkinliği hayatlarının bir parçası olarak benimser ve hayatlarının uzun bir döneminde düzenli olarak ilgilenim sağlar. Ayrıca bu tür yoğunlukta ilgilenim gerçekleştiren bireylerin bilgi ve deneyim imkânı üst seviyede olacaktır. Etkinlik aracılığıyla kimlik doğrulama, eşsiz inançlar, bireysel faydalar, bireysel çabalar, kariyer ve azim gibi nitelikler; serbest zaman etkinliklerine yönelik soyut ve somut olmayan yatırımlardır ve bunlar serbest zaman ilgilenim derecesiyle ilişkilendirilir (Kyle ve Chick 2002).

Literatür incelendiğinde tüketici davranışlarını anlama ve açıklamada yaygın olarak kullanılan “ilgilenim” kavramının (Jamrozy ve ark., 1996) serbest zaman çalışmalarında sınırlı düzeyde ele alındığı ve daha çok katılımsal nedenleri ortaya koymak için çalışıldığı anlaşılmaktadır (Kyle ve Chick, 2004; Smith ve ark., 2018). Toplum ve birey yaşamında serbest zaman kavramının öneminin daha çok anlaşılması, rekreasyonel etkinliklerin toplumların yaşantısında tüketime dayalı bir ürün modeli olarak algılanmaya başlanmasıyla birlikte (Metin ve ark., 2013; Odabaşı ve Barış; 2002), ilgilenim kavramı son 15 yılda özellikle Batı kültüründe sıklıkla incelenen konular arasında yerini almıştır (Decloe ve ark., 2009). Alanyazında, ilgilenim üzerine yapılan ilk araştırmaların daha çok etkinliğe yönelik ilgilenimi değerlendirmede kullanılacak ölçek geliştirme çalışmaları üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir (Kyle ve ark., 1999; Schuett, 1993).

Ağırlıklı olarak serbest zaman ilgileniminin “önem verme”, “kendini ifade” ve “çekicilik” gibi boyutlarla ele alındığı (Iwasaki ve Havitz, 2004; Kyle ve ark., 2007) görülmektedir. Bunun yanı sıra, Dimanche ve ark. (1991) tarafından serbest zaman ilgileniminin “risk” boyutunu içeren başka bir çalışma da literatüre kazandırılmıştır. Ancak, risk boyutunun serbest zaman ilgilenimini net olarak tanımlamamasından dolayı bazı araştırmacılar tarafından bu boyut eleştirilmiş ve alanda çok kabul görmemiştir. Son yıllarda ise serbest zaman ilgilenimi çok boyutlu olarak ele alınmış ve bu yapıyı ölçmeyi hedefleyen ölçek çalışmalarına ilgili literatürde yer verilmiştir (Melton ve Ellis, 2018).

Yurtdışında serbest zaman alanında yapılan çalışmaların (Chang, 2017; Lee ve Kim, 2018; Matsumoto ve ark., 2018) aksine “ilgilenim” kavramının yurtiçinde genellikle pazarlama literatürüyle (Kandemir ve ark., 2013; Karabaş, 2018) sınırlı kaldığı görülmektedir. Ancak, farklı kültürlerde serbest zaman ilgilenimini ölçmeyi ya da değerlendirmeyi hedefleyen çalışmaların sayısındaki artış (Bergström ve Arman, 2017; Melton ve Ellis, 2018; Smith ve ark., 2018) Türkiye’de bu alanda çalışmaları olan araştırmacıların da (Eskiler, 2017; Yetim ve Argan, 2013) ilgisini çekmeyi başarmıştır. Ancak, ilgilenim kavramının Türk kültürü için nispeten yeni olması ve geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının olmaması bu alanda önemli bir eksik olarak ortaya çıkmıştır.

Bu sebeple çalışmada, serbest zaman etkinliklerine katılan bireylerin “ilgilenim” düzeylerinin belirlenmesi için Kyle ve ark. (2007) tarafından geliştirilmiş olan “Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği’nin (SZİÖ)” Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL VE METOT

Katılımcılar

Betimsel türde planlanan bu çalışmanın araştırma grubunu Ankara’nın farklı ilçelerindeki sağlık ve zindelik kulübüne üye olan ve kolayda örnekleme yöntemi (Büyüköztürk ve diğ., 2012) ile seçilen 85 kadın ve 224 erkek olmak üzere toplam 309 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların yaş ortalamaları 25.78 ± 7.041 ’dir. Araştırma grubunda yer alacak sağlık ve zindelik kulüplerinin seçiminde, en az 1000 ve daha fazla üyeye sahip olması, en az 1 yıldır hizmet veriyor olması ve hizmet alanının en az 1000 m² olması kriterlerine bağlı kalmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak Kyle ve ark. (2007) tarafından geliştirilen “Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ)” kullanılmıştır. SZİÖ’nin orijinal formu (a) Çekicilik (3 madde), (b) Önem Verme (3 madde), (c) Sosyal İlişki (3 madde), (d) Özdeşleşme (3 madde) ve (e) Kendini İfade (3 madde) olmak üzere toplam beş alt boyut ve 15 beş maddeden oluşmaktadır. Bireyler ölçekte yer alan her bir ifadeyi Kesinlikle Katılmıyorum (1) ve Tamamen Katılıyorum (5) arasında değişen Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği üzerinden işaretlemişlerdir. SZİÖ’nin Türk kültürüne adaptasyon çalışmasına yapmak için literatürde sıklıkla kullanılan ve Hambleton ve Patsula (1999) tarafından önerilen kültürlerarası ölçek uyarlama çalışmasında dikkat edilmesi gereken öneriler dikkate alınmıştır.

Öncelikle, ölçeğin uyarlama çalışmasını yapmak için yazarlardan izin alınmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin Türkçe formunun oluşturulması için çeviri, geri-çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu aşamada ölçeğin İngilizce formunda yer alan maddeler İngiliz dili konusunda eğitim almış 3 akademisyen tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Bu oluşturulan formlar daha sonra ölçek uyarlama çalışmasında eğitim almış ve İngilizce seviyesi iyi ve daha yukarı düzeyde olan 3 yargıcı tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiş ve kendilerinden bu ifadelerden en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Bu aşama sonucunda oluşturulan Türkçe form daha sonra yine İngilizce’ye hakim ölçek geliştirme alanında eğitim almış uzmanlar tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Oluşturulan bu Türkçe form daha sonra, alan uzmanlarına sunulurken her bir maddenin uygulama yapılacak hedef kitlenin özelliklerine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Türkçe formda sorunlu olarak görülen maddeler çeviri aşamasına tekrar dönülerek değerlendirilmiş ve ölçek formunda yer alacak şekillerine karar verilmiştir.

Bütün bu aşamalar sonucunda oluşturulan Türkçe formun pilot uygulaması yapılarak ölçek ifadelerinin anlaşılabilirliği gözden geçirilmiş ve ölçeğin uygulama formuna son şekli verilerek yapılacak diğer analizler için veri toplama aşamasına geçilmiştir.

Verilerin Analizi

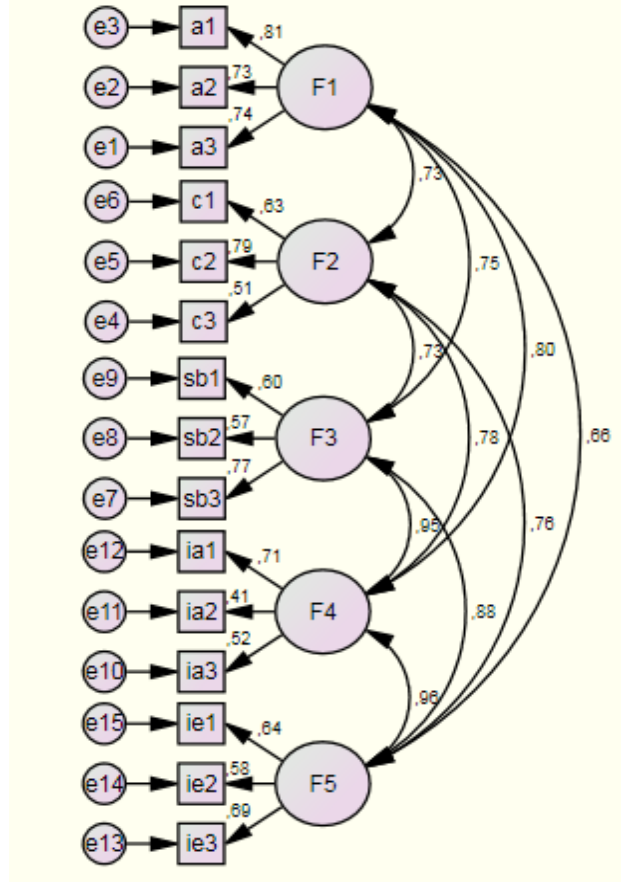
Elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 ve AMOS 19 istatistiksel paket programlar kullanılmıştır. Orijinal formda yer alan 5 faktörlü 15 maddelik yapı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemi ile test edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik düzeyini test etmek için Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonun güvenirliğini test etmek için Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayısı ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık ve Basıklık değerleri ve Levene testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2008).

BULGULAR

Tablo 1 değerlendirildiğinde, Serbest Zaman İlgilenim Ölçeğinin (SZİÖ) Türkçe formunda yer alan alt boyutların faktör yükünün “Çekicilik” alt boyutu için 0.73-0.81, “Önem Verme” alt boyutu için 0.51-0.79, “Sosyal İlişki” alt boyutu için 0.57-0.77, “Özdeşleşme” alt boyutu için 0.41-0.71 ve “Kendini İfade” alt boyutu için 0.58-0.69 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca maddelerin t değerleri kontrol edilmiş ve her birinin $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde 1.960’dan büyük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca SZİÖ’nün faktör yapıları Şekil 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. SZİÖ'nin Faktör Yükleri ve t değerleri

Maddeler		Faktör Yükü	t değeri
Çekicilik			
Ç1	Fitness yaptığım en eğlenceli şeylerden birisidir.	0.81	9.500
Ç2	Fitness benim için çok önemlidir.	0.73	9.772
Ç3	Fitness yaptığım en tatmin edici şeylerden birisidir.	0.74	7.883
Önem verme			
ÖV1	Yaşamımın büyük bir bölümünün fitness etrafında şekillendiğini düşünüyorum.	0.63	11.312
ÖV2	Fitness hayatımda merkezi bir role sahiptir.	0.79	6.802
ÖV3	Fitness yerine başka bir serbest zaman etkinliği tercih edecek olursam, bunu çok ciddi bir şekilde yeniden düşünmem gerekir.	0.51	10.316
Sosyal İlişki			
Sİ1	Arkadaşlarımla fitness konusunda konuşmaktan hoşlanırım.	0.60	8.124
Sİ2	Arkadaşlarımla çoğu, fitness bir şekilde ile ilgilidir.	0.57	11.226
Sİ3	Fitness yapmak bana arkadaşlarımla bir arada olma fırsatı sağlar.	0.77	11.008
Özdeşleşme			
Ö1	Fitness yaptığım zaman gerçekten kendim gibi olabiliyorum.	0.71	11.466
Ö2	Fitness yaptığım zaman nasıl görüldüğüm ve davrandığımla ilgilenmek zorunda kalmıyorum.	0.41	11.994
Ö3	Kendimi fitness ile ilgili imgelerle özdeşleştiriyorum.	0.52	8.639
Kendini İfade			
Kİ1	Birini fitness yaparken gördüğünüzde o kişi hakkında birçok şey söyleyebilirsiniz.	0.64	9.521
Kİ2	Fitness yapmak kim olduğum ile ilgili çok şey söyler.	0.58	10.950
Kİ3	Fitness yaparken insanlar onların beni görmesini istediğim şekilde görür.	0.68	10.385

Şekil 1. SZİÖ'nin Faktör Yapıları

Tablo 2 incelendiğinde, SZİÖ'nün Doğrulamalı Faktör Analiz (DFA) sonuçlarına göre model uyum indekslerinin kabul edilebilir ile mükemmel uyum sınırları içerisinde yer aldığı ve ölçüğe ait faktör yapısının doğrulandığı görülmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2005).

Tablo 2. SZİÖ'nin Model Veri Uyum Değerleri

Uyum Değerleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Araştırmada Elde Edilen Uyum Değerleri
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 3$	2.15
RMR	$0 \leq RMR \leq 0.05$	$0.06 \leq RMR \leq 0.08$	0.06
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.04
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	0.94
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	0.93
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$	0.90
TLI	$0.95 \leq TLI \leq 1.00$	$0.90 \leq TLI \leq 0.95$	0.92

Tablo 3’de SZİÖ’nün alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri görülmektedir. Elde edilen verilere göre alt boyutlar arasında pozitif yönde orta ve yüksek düzeyde korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarının Cronbach’s Alpha katsayısı 0.58-0.80 arasında, toplam ölçek için ise 0.89 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3. SZİÖ’nün Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar ve İç Tutarlılık Katsayıları

Faktör	Çekicilik	Önem Verme	Sosyal İlişki	Özdeşleşme	Kendini İfade	α
Çekicilik	1					.80
Önem Verme	.65**	1				.66
Sosyal İlişki	.68**	.73**	1			.70
Özdeşleşme	.66**	.65**	.74**	1		.58
Kendini İfade	.57**	.55**	.67**	.71**	1	.67

**p<0.05

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, Kyle ve ark. (2007) tarafından geliştirilen “Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZÖ)”nin geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir. Bu amaçla elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Gerekli çeviri prosedürlerinin ve ön uygulama çalışmasının tamamlanmasından sonra son şekli oluşturulan SZİÖ’nin Türkçe formu, Ankara ilinde bulunan beş farklı fitness merkezine üye olan bireylere uygulanmıştır. İngilizce orijinalinde beş faktör ve toplam 15 maddeden oluşan SZİÖ’nin faktör yapısını doğrulamak amacıyla yapılan DFA sonuçları, ölçeğin beş boyutlu yapısının doğrulandığını göstermiştir. DFA sonrasında elde edilen bulgular incelendiğinde, ki-kare ve serbestlik derecesi değerlerinin istatistiksel olarak istenilen düzeyde olduğu, χ^2/sd ise 3’ün altında olduğu yani elde edilen yapı ile veri arasındaki uyumun iyi uyuma karşılık geldiği anlaşılmıştır (Hu ve Bentler, 1999). DFA’da kullanılan iyilik uyum indeksi (GFI, CFI, NFI) değerleri incelendiğinde, elde edilen sonuçların orijinal ölçek yapısı ile paralellik gösterdiği ve elde edilen değerlerin kabul edilebilir ve iyi uyum düzeyinde olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgular, ölçeğin orijinal formunun faktör yapısıyla Türkçeye uyarlanmış formunun faktör yapısının örtüşüğünü göstermektedir.

SZİÖ’ni oluşturan boyutlar arasındaki korelasyon değerleri 0.55 ile 0.74 arasında değişmektedir. Ölçeği oluşturan beş alt boyut arasında pozitif yönde orta ve yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ölçek alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyinin 0.30 ve daha yukarı olması ölçekte yer alan maddelerin ayırt etme gücünün yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2008). Faktör analizi sonrası oluşan ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanların güvenirliliği için iç tutarlık katsayıları incelenmiştir. Bu inceleme sonucu ölçeğin iç tutarlık katsayılarının 0.58 ile 0.80 arasında değiştiği ve toplam ölçek için iç tutarlık katsayısının 0.89 olduğu belirlenmiştir. Hesaplanan bu değerler özdeşleşme boyutu için zayıf düzeyde olsa da genel anlamda kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır (Cortina, 1993; George ve Mallery 2003).

Bu çalışma kapsamında hedef dil ve kültüre uyarlama çalışması yapılan SZİÖ’nin özellikle yurtiçi literatürü anlamında önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde, serbest zaman ilgilenimi ve ölçek geliştirme amacı ile ilgili yapılan çalışmalarda örneklem gruplarının farklı serbest zaman etkinliklerine katılan

bireylerle gerçekleştirildiği (Alexandris ve ark., 2013; Chang ve Gibson, 2011; Cheng ve Tsaur, 2012; Jun ve ark., 2008; Kontogianni ve ark., 2011; Kyle ve ark., 2003; Ridinger, 2012; Theodotou, 2018) görülmüştür. Bu nedenle, ölçeğin farklı veya daha büyük örneklem grupları ile kullanılması ve ölçeğe ilişkin yeni geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarının ortaya konulmasında da ayrıca fayda vardır. Sonuç olarak, serbest zaman etkinliklerine katılımının düşük seviyede olduğu durumlarda, katılımı ve katılımın sürdürülebilmesinde önemli etkisi olan 'ilgilenim' konusunun tüm boyutlarıyla daha iyi anlaşılması ve ölçülmesi için Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Alexandris, K., Kouthouris, C., Funk, D., Tziouma, O. (2013). The use of negotiation strategies among recreational participants with different involvement levels: The case of recreational swimmers. *Leisure Studies*, 32, 299–317.
2. Bergström, O., Arman, R. (2017). Increasing commitment after downsizing: the role of involvement and voluntary redundancies. *Journal of Change Management*, 17(4), 297-320.
3. Büyüköztürk, Ş. (2008). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi, 9. Baskı.
4. Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara.
5. Chang, H. (2017). Gender differences in leisure involvement and flow experience in professional extreme sport activities. *World Leisure Journal*, 59(2), 124-139, DOI: 10.1080/16078055.2016.1166152.
6. Chang, S., Gibson, H.J. (2011). Physically active leisure and tourism connection: Leisure involvement and choice of tourism activities among paddlers. *Leisure Science*, 33(1), 162-181.
7. Cheng, T.M., Tsaur, S.H. (2012). The relationship between serious leisure characteristics and recreation involvement: A case study of Taiwan's surfing activities. *Leisure Studies*, 31, 53–68.
8. Cortina, J.M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
9. Çakır, V. (2007). Tüketici ilgilenimini ölçmek. *Selçuk Üniversitesi Dergisi*, 4(4), 163-180.
10. Decloe, M.D., Kaczynski, A.T., Havitz, M.E. (2009). Social participation, flow and situational involvement in recreational physical activity. *Journal of Leisure Research*, 41(1), 73-90.
11. Dimanche, F., Havitz, M. E., Howard, D. R. (1991). Testing the involvement profile scale in the context of selected recreational and touristic activities. *Journal of Leisure Research* 23, 51–66.
12. Eccles, J.S. (2005). Studying the development of learning and task motivation. *Learning and Instruction*. 15(2), 161–171.
13. Eskiler, E. (2017). Sakarya üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman ilgilenimleri ile davranışsal niyetleri arasındaki ilişkilerinin incelenmesi. *Istanbul University Journal of Sport Science*, 7(3),10-24.
14. Fenton, L., White, C., Hamilton-Hinch, B. (2018). The impact of recreation programs on the mental health of postsecondary students in North America: An integrative review. *Leisure Sciences*, DOI: 10.1080/01490400.2018.1483851.
15. George, D., Mallery, P. (2003). SPSS for windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update. (4th Ed.) Boston: Allyn and Bacon.
16. Hambleton, R. K., Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Journal of Applied Testing Technology*, 1(1), 1-30.
17. Havitz, M.E., Dimanche, F. (1999). Leisure involvement revisited: Drive properties and paradoxes. *Journal of Leisure Research*. 31, 122-149.
18. Higie, R.A., Feick, L.F. (1989). Enduring involvement: Conceptual and measurement issue. *Advances in Consumer Research*, 16, 690-696.
19. Hu, L. Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6, 1-55.

20. Iwasaki, Y., Havitz, M. E. (2004). Examining relationships between leisure involvement, psychological commitment, and loyalty to a recreation agency. *Journal of Leisure Research* 36, 45–72.
21. Jamroz, U., Backman, S.J., Backman, K.F. (1996). Involvement and opinion leadership in tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(4), 908-924.
22. Jun, J., Kyle, G.T., Absher, J.D., Hammitt, W.E. (2008). Reassessing the causal structure of enduring involvement. Proceedings of the 2008 Northeastern Recreation Research Symposium, 194-199.
23. Kandemir, D., Atakan S.S., Demirci, C. (2013). İlgilenim kavramı ve Türkçe ilgilenim ölçeklerinin değerlendirilmesi: Tüketici ilgilenimi, sürekli ilgilenim ve satın alma kararı ilgilenimi. *İşletme ve Finans*, 28(330), 21-48.
24. Kapferer, J.N., Laurent, G. (1985). Consumers' involvement profile: New empirical results. *in NA-Advances in Consumer Research*, 12(1), 290-295.
25. Karabaş, S. (2018). E-ticaret ve üniversite öğrencilerinin elektronik ticarete ilişkin tutum ve ilgilenim düzeylerinin belirlenmesi: Bir alan araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, 68, 83-104.
26. Kim, J., Heo, J., Dvorak, R., Ryu, J., Han, A. (2018). Benefits of leisure activities for health and life satisfaction among western migrants. *Annals of Leisure Research*. 21(1), 47-57.
27. Koçak, F. (2017). The relationship between leisure constraints, constraint negotiation strategies and facilitators with recreational sport activity participation of college students. *College Student Journal*, 51(4), 491-497.
28. Kontogianni, E, Kouthouris, C. Barlas, A. (2011). Involvement and loyalty in recreation swimming in Greece: Investigating relationships. *International Journal of Sport Management, Recreation and Tourism*, 8, 13-34.
29. Kouthouris, C. (2009). An Examination of the relationships between motivation, involvement and intention to continuing participation among recreational skiers. *International Journal of Sport Management Recreation & Tourism*, Vol.4, pp.1-19.
30. Krugman, H. (1965). The impact of television advertising: learning without involvement. *Public Opinion Quarterly*, 29(3), 349–356.
31. Kyle G.T., Absher J., Norman, W., Hammit, W., Jodice, L. (2007). Modified involvement scale. *Leisure Studies*, 26(4), 398-427.
32. Kyle, G., Chick, G. (2004). Enduring leisure involvement: The importance of personal relationships. *Leisure Studies*, 23, 243–266.
33. Kyle, G. T., Graefe, A. R., Manning, R. E., Bacon, J. (2003). An examination of the relationship between leisure activity involvement and place attachment among hikers along the Appalachian Trail. *Journal of Leisure Research* 35, 249–273.
34. Kyle, G. T., Kerstetter, D. L., Guadagnolo, F. B. (1999). The influence of outcome messages and involvement on participant reference price. *Journal of Park and Recreation Administration* 17(3), 53–75.
35. Lee, S., Kim, D. (2018). Brand personality of Airbnb: Application of user involvement and gender differences. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 35(1), 32-45.
36. Matsumoto, H., Sato, S., Asada, A., Chiashi, K. (2018). Exploring the relationship among leisure engagement, affective and cognitive leisure involvement, and subjective happiness: A mediating role of leisure satisfaction. *World Leisure Journal*, 60(2), 111-126, DOI: 10.1080/16078055.2018.1444669.
37. McQuarrie, E. F., Munson, J. M. (1987). The zaichkowsky personal involvement inventory: Modification and extension. *Advances in Consumer research*, 14, 36-40.
38. Melton, K. K., Ellis, M. G. (2018). Measurement of time involvement in family activities: Alternative scaling procedures for the family leisure activity profile. *Leisure Sciences*, DOI: 10.1080/01490400.2018.1458669.
39. Metin, T.C., Kesici, M., Kodaş, D. (2013). Rekreasyon olgusuna akademisyenlerin yaklaşımları. *Approaches of Academicians to the Recreation Phenomenon*, 30(8), 5021-5048.
40. Mittal, B. (1995). A comparative analysis of four scales of consumer involvement. *Psychology and Marketing*, 12(7), 663-682.
41. Nagata, S., McCormick, B.P., Piatt, J. (2018). The impact of decreased capacity to experience pleasure on leisure coping strategies among individuals with major depressive disorder. *Leisure Sciences*, DOI: 10.1080/01490400.2018.1458667.
42. Odabaşı, Y., Barış, G. (2002). Tüketici davranışı.(2.Baskı). İstanbul: MediaCat Akademi.

43. Reyes Uribe, A.C. (2017). The influence of psychological needs in mexican older adults' leisure motivations. *Leisure Sciences*, DOI: 10.1080/01490400.2017.1325797.
44. Ridinger, L. L., Funk, D. C., Jordan, J. S., Kaplanidou, K. (2012). Marathons for the masses: Exploring the role of negotiation-efficacy and involvement on running commitment. *Journal of Leisure Research*, 44, 155–178.
45. Roberts, K. (2018). Writing about leisure. *World Leisure Journal*, 60(1), 3-13.
46. Samuel, N. (2011). Technology invades leisure. *World leisure and recreation*. 38(3), 12-18.
47. Schryer, E., Mock, S. E., Hilbrecht, M., Lero, D., Smale, B. (2016). Use of leisure facilities and wellbeing of adult caregivers. *Leisure Sciences*, 38(1), 17–33.
48. Schuett, M. A. (1993). Refining measures of adventure recreation involvement. *Leisure Sciences* 15, 205–216.
49. Smith, M.B., Wallace, J.C., Vandenberg, R.J., Mondore, S. (2018). Employee involvement climate, task and citizenship performance, and instability as a moderator. *The International Journal of Human Resource Management*, 29(4).
50. Theodotou, E. (2018). Using different art forms to investigate the impact on children's involvement in literacy activities, *Education 3-13*, DOI: 10.1080/03004279.2018.1515969.
51. Yetim, G., Argan, M. (2013). Boş zaman ilgilenim faktörleri: boş zaman katılım davranışı ve demografik özelliklere göre durumu. *II. Rekreasyon Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı*: 285-29.
52. Wiley, C.G.E., Shaw, S.W., Havitz, M.E. (2000). Men's and women's involvement in sports: An examination of the gendered aspect of leisure involvement. *Leisure Sciences*, 22(1), 19-31.
53. Zaickowsky, J.L. (1985). Masuring the involvement construct. *Journal of Consumer Research*, 12(3), 341–352.